І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 156. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 15-го СЕРПНЯ 1958. 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS . JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 15, 1958. No. 156. VOL. LXV.

СЕНАТ ПРИЗНАВ 1,500,000,000 ДОЛЯРІВ НА ДОПОМОГУ НАУЦІ

Вашингтон. — В середу 13 серпня ц. р. Сенат прийняв законопроєкт про федеральну підтримку для студентів і майбутніх науковців. В законопроєкті признано півтора більйона долярів на стипендії і позички для студентів, закуп навчального приладдя і на урядження спеціяльних літніх курсів для вишколювання вчителів. Прийнято цей законопроєкт 62 голосами проти 26. В основному в ньому унагляднені пропозиції през. Айзенгавера, що з ними він виступив після того, як Совєти випустили свого першого сателіта Землі і свою першу далекосяжну ракету. Тому теж головною метою признаної тепер на пожвавлення наукових студій грошової допомоги є вдержати американську науку на відповідному рівні і не дозволити на те, щоб Совєти переганяли в цій ділянці З'єдинені Держави Америки. Сенатська комісія праці і виховання, від якої перейшов згаданий законопроєкт на розгляд Сенату, встановила була висоту стипендій студентам на 750 дол., виплачуваних щороку на протязі чотирьох років. З таких стипендій мало скористати 23,000 студентів. Але Сенат не погодився на встановлення стипендій у цій висоті і признав тільки 250 долярів річно, з тим, що бракуючу до 750 долярів суму, студенти могтимуть одержувати у формі позичок із признаної на допомогу для розвитку науки суми. Прихильники такої прийнятої 46 голосами проти 42, поправки обстоюють погляд, що стипендії одержувані студентами у формі позичок спонукують їх студіювати серйозніше. Після прийняття Сенатом законопроєкт переходить ще на узгіднення сенатсько-палатної конференції з огляду на те, що признані Сенатом на стипендії та інші цілі суми різняться набагато від сум, признаних Палатою Репрезентантів. Так, наприклад, Сенат признав 40 мільйонів долярів на перший фіскальний рік і по 60 мільйонів долярів на дальші три роки, що з них могло б скористати 80,000 студентів, одержуючи позички на продовжування своїх студій. Палата Репрезентантів признала була на ту ціль 60 мільйонів на перший рік і по 80 мільйонів на дальші роки, з тим, що з них могло б користати 90,000 студентів річно. З другого боку, Сенат признав на лабораторійний виряд 70 мільйонів долярів, на десять мільйонів більше від суми признаної Палатою Репрезентантів. В сенатській і палатній редакціях законопроєкту признано теж більші суми на навчання чужих мов.

Президент підписав шкільний, інформаційний і залізничий закони

Вашингтон. — 12-го серпня президент Айзенгавер підписав шкільний закон та закон про обмеження тих інформацій, які досі були зараховувані до секретних, а також закон про урядову допомогу залізничим лініям, щоб уможливити їм дальше існування. Згідно з шкільним законом уряд має видати річно майже 200,000,000 долярів на будову шкільних будинків та на ведення шкіл в тих районах, де є численні урядові інсталяції. Уряд був проти цього закону і плянував ступневу ліквідацію видатків в цій ділянці. — Згідно з так званим інформаційним законом значно зменшено ті інформації, які досі вважали за секретні і яких урядові аґенції не подавали до відома. Але представники преси заявляють, що здійснення цього закону залежить від доброї волі урядовців із різних аґенцій, бо ще й досі існує аж 80 параграфів, які не позволяють подавати деяких інформацій до публічного відома. — Згідно з залізничим законом Міжстейтова Торговельна Комісія має ґарантувати 500-мільйонову позику для залізничих компаній на фінансування і поліпшення в залізницях.

Палата рекомендує судити Ґолдфайна за образу

Вашингтон. — 13-го серпня Палата Репрезентантів більшістю 369 до 8-х голосів рекомендувала судити Бернарда Ґолдфайна, — приятеля Шермана Адамса — за образу Конґресу. Ґолдфайн відмовився 22 рази відповідати на запити підкомісії в Палаті, яка досліджувала недогляди в урядових аґенціях. Ця ухвала Палати започаткувала довгий бій в цій справі, бо рекомендація з Конґресу піде до департаменту справедливости, який має вирішити, чи і коли переслати її до суду, який мав би оскаржити бостонського мільйонера Ґолдфайна. Після того мав би відбутися суд, а після засуду можливі є численні апеляції, як це вже заявив адвокат Ґолдфайна. Треба признати, що під час одногодинної дебати ані разу не згадали прізвища Президентового дорадника Адамса. Проти суду над Ґолдфайном голосувало 8 конґресменів республіканців, а 3 дальші республіканці і один демократ стрималися від голосування. Дискусія була гаряча. Конґресмен - республіканець Лоренс Куртіс із Массачусетс, заявив, що конґресова підкомісія не має в цій справі „чистих рук", як повинно бути в такому спорі. Він мав на думці те, що урядовець підкомісії підслухував телефонічні розмови Ґолдфайна і його праву в готелі у Вашингтоні. Той урядовець був звільнений із праці в підкомісії, а його підслухи не мали впливу на хід переслухань.

В неділю, 17-го серпня вистрелять ракету на Місяць

Вашингтон. — Вже в найближчу неділю 17-го серпня в годині 7,30 рано мають вистрелити першу ракету на Місяць з дослідної площі в Кейп Канаверал, Флорида. Ця ракета має летіти зі швидкістю 35,000 стіп на секунду, але до Місяця вона зможе долетіти за два і пів дня. В неділю між 7.30 до 8,30 рано буде місяць в добрій позиції, щоб до нього могла долетіти вистрелена тоді ракета. У вигідній позиції Місяць буде аж до 22-го серпня, але з кожним днем, після 17-го серпня те становище буде поґіршуватися, а 23 серпня Місяць буде в такій позиції, що до нього тоді не долетіла б і трафила жадна ракета. Корисніша позиція Місяця буде пізніше аж у вересні ц. р. Чотиричастинна ракета мала б пролетіти 230,00 миль, щоб дістатись в околиці Місяця. Згідно з добре поінформованими вістками науковці в СССР вже кілька разів пробували вислати керовану ракету на Місяць, але це їм досі не вдалося. Командант летунської бази в Кейп Канаверал заявив, що не є точні вістки про те, що вже в неділю мають випускати на Місяць ракету, бо досі ніхто не визначував докладної дати цієї проби.

Конґрес плянує закінчити сесію в середу, 20-го серпня

Вашингтон. — Конґрес залишив свій давніший плян закінчити сесію вже в суботу 16-го серпня і тепер плянує скінчити працю в середу 20-го серпня, бо виявилося, що до суботи не вдасться полагодити тих всіх законопроєктів, які „мусять бути вирішені". Провідник республиканців в Сенаті сенатор Вільям Новленд сказав, що 20-го серпня буде закінчення сесії, але додав, що кінець праць Конґресу може бути „день або два скорше або день пізніше". Демократичний провідник Сенату сенатор Линдон Б. Джансон повторив свою давнішу заяву, що Конґрес закінчить працю тоді, коли полагодить всі важливі законопроєкти. Він одночасно назвав ті проєкти, які мусить цього року вирішити Сенат.

ЛАДЖ НАСТУПНИКОМ АДАМСА?

Вашингтон. — Щораз частіше називають Генрі Кебота Ладжа як того, що мав би зайняти становище Шермана Адамса, який є головним дорадником Президента, але про якого говорять, що він таки незабаром покине Білий Дім внаслідок афери Бернарда Ґолдфайна. Ладж є амбасадором ЗДА до ОН, а давніше був массачусетським сенатором.

Вікс про обмеження реклям здовж автострад

Вашингтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс повідомив про головні засади реклямових оголошень здовж автострад, які мають збудувати 40.000 завдовжки за федеральні і стейтові фонди. Вікс говорив про цю справу на Сенатській Підкомісії Праці і сказав, що його департамент видав цілий ряд зарядженъ про реклями при шляхах. І так не вільно буде будувати рухомих реклям, буде обмеження при вживанні етикет та буде зменшення довжини й ширини реклямових оголошень. На одній милі в сільських районах зможе бути тільки одна реклама. Секретар праці заявив, що за тиждень він зможе подати докладний текст пропозицій в справі придорожних реклям.

КОНҐРЕСМЕН ПАВЕЛЛ ВИГРАВ НА ПРАВИБОРАХ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Під час правиборів в м. Ню Йорку переміг свого демократичного противника Ірла Л. Бравна теперішній конґресмен Адам Клінтон Павелл, хоч місцевий провід партії був проти нього тому, що Павелл підтримував кандидатуру Айзенгавера. Неґритянське населення Гарлему в Ню Йорку підтримало Павелла і масово на нього голосувало.

Мають випробовувати на людях протирадіяційні таблетки

Бирлінґтон, Вермонт. — Д-р Дейвід Дж. Догерті і Реймонд Шапіра з Крайової Лябораторії в Овк Ріджу, Теннессі, доповідали на Міжнародньому Конґресі для Дослідів Радіяції, що їм вдалося винайти таблетки, які на половину зменшують діяння радіяції на тварини. Д-р Догерті заявив, що вже можна буде випробовувати ці піґулки на людях, бо можна передбачати, що одноґрамова таблетка зможе на половину зменшити те шкідливе діяння радіяції, яке було б спричинене радіяцією до 400 рентґенів, це значить такою радіяцією, яка може спричинити смерть впродовж 30-ох днів. Гадають, що ці таблетки можуть бути помічні і при лікуванні пістряка. Але ті піґулки найкраще діяли в тварин тоді, коли їх давали одну годину перед радіяцією.

ПРОТИРАКЕТНА ЗБРОЯ „ТАЛЬОС" ЗНИЩИЛА КЕРОВАНУ РАКЕТУ „КІНҐФІШЕР"

Вайт Сендс, Ню Мексіко.— Тут армія випробовувала протиракетну зброю „Тальос", яка з успіхом знищила керовану ракету „Кінґфішер". Ця ракета є 38 стіп довжини, а віддаль від кінців її крил виносить 10 стіп, вага — 7.600 фунтів, а діяметер 20 цалів.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАПРОПОНУВАВ ОБ'ЄДНАНИМ НАЦІЯМ 6 ТОЧОК КОНСТРУКТИВНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

Натаврував совєтську тактику „атомового шантажу". — Деклярував допомогу Америки для підтримання незалежности малих держав.

Президент Айзенгавер промовляє під час сесії Генеральної Асамблеї ОН в Ню Йорку.

Об'єднані Нації. — У середу 13 серпня ц. р. в полудне, президент Д. Д. Айзенгавер, що його при вході до палацу Об'єднаних Націй в Ню Йорку привітав генеральний секретар ОН Даґ Гаммершилд, виголосив перед Генеральною Асамблеєю півгодинну промову. Це було перше ділове засідання надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї, скликаної одноголосно в четвер минулого тижня Радою Безпеки для справи кризи, існуючої на Середньому Сході.

Розпочав Президент свою промову пригадкою, що 5 років тому виступив перед Генеральною Асамблеєю з рекомендацією використати атомову енерґію для мирних цілей. Від того часу атомова енерґія знайшла широке застосування в різних ділянках мирного життя, але не припинилися перегони в атомовому збросні. „Це — небезпека, — говорив Президент. — Ця небезпека з черги викликує іншу небезпеку, а саме, що держави під аґресивним проводом намагаються виексплуатувати страх перед війною, протиставлючи одні народи другим, особливо малі народи, з очевидною можливістю вибору між байдужною капітуляцією, або війною. Ця тактика проявилась і впродовж останньої середньо - східньої кризи. Дехто може назвати її „балістичним шантажем". У більшості громад не вільно кричати „горить!" у переповненій залі. Чи не треба би вважати за поважний міжнародній проступок викликування загальної воєнної психози з ціллю осягнути місцеві політичні користі? Такий натиск ніколи не може бути з успіхом практикований супроти Америки, — але вони створюють небезпеку, яка може стосуватись кожного з нас. Оце й причина, чому я просив дати мені привілей знову промовити до вас". Після того Президент відразу перейшов до розгляду причин, чому ЗДА вислали військо до Ливану. ЗДА відповіли на заклик Ливану допомогти йому. „У зв'язку з цією нашою відповіддю (Ливанові) зроблено спробу створити воєнну гістерію. Викликується враження, що коли помагається малим народам в їх бажанні врятуватись, то цим наражується мир". З'єдинені Держави — казав Президент — мають обов'язок зберігати не тільки мир, але і безпеку. Він пригадав з історії минулих народів подібні ситуації, коли були загрожені мир і безпека, навівши на приклад Іран, Грецію, Туреччину, Берлінську бльокаду, Корею і Формозу. „Спільний принцип керував становищем З'єдинених Держав в усіх тих нагодах. Цим принципом було, що аґресія — безпосередня чи посередня — мусить бути припинена, поки ще вона скріпилась настільки, щоб знищити всіх нас — однаково аґресора, як оборонців". З уваги на ситуацію в Ливані треба було вислати туди війська негайно. Воно погоджувалось з чартером ОН. Президент цитує на це різні статті чартеру та пригадує, що ЗДА негайно повідомили про свою акцію Об'єднані Нації і заявили готовість відкликання військ, коли безпекою Ливану заопікуються Об'єднані Нації. Президент представив конкретно шість точок програми, якими повинна зайнятися теперішня Генеральна Асамблея. Це такі точки: (1) журба Об'єднаних Націй за Ливан, (2) заходи ОН для збереження миру в Йорданії, (3) припинення розбурхування громадянських заворушень з-зовні, (4) створення мирного війська Об'єднаних Націй, (5) плян реґіонального економічного розвитку для допомоги в осягненні вищого життьового стандарту мешканців в тих арабських країнах, і (6) заходи для припинення дальших перегонів у збросні в тому обширі. Президент ширше зупинився над кожною з тих точок. Зокрема, він кількакратно підкреслив, що реґіональна економічна аґенція для арабських країн мусіла б знаходитись під управлінням і керівництвом самих арабів, а не Америки чи будь-якої іншої чужої держави. Закінчив Президент свою півгодинну промову пригадкою, що ЗДА „від самого свого народження радісно ділилися своїм добробутом з іншими" і що ніколи не проявляли ніякого імперіялізму, політичного ані економічного. „Так, як ми радіємо нашою свободою, віримо також у свободу інших". Наприкінці своєї промови Президент виступив проти думки, наче б світ можна влаштувати за якоюсь одною ідеологією. „Світ індивідуальних народів не дасть себе контролювати жадною одною ідеологією". Президент закінчив свою промову закликом, щоб „з новим запалом, новою енерґією, новою ініціятивою шукати шляху до миру на основі контролі збросњ, економічного поступу і свободи народів".

Ґромико повторив давні пропаґандивні закиди

Об'єднані Нації. — Безпосередньо після президента Айзенгавера промовляв в середу 13 ц. м. на Генеральній Асамблеї ОН совєтський міністер закордонних справ Андрій Ґромико в тому самому тоні, в якому були втримані його промови в справі середньо-східньої кризи на Раді Безпеки ОН та ноти Хрущова. Він не подав ані одної точки конструктивної розв'язки проблеми Середнього Сходу, а тільки накидувався на З'єдинені Держави і на Англію за їх „аґресію" проти Ливану і Йорданії. Ґромико полемізував з американським арґументом, що ЗДА вислали війська на заклик ливанського президента та що Англія зробила це, відповівши на просьбу йорданського короля. За твердженням Ґромика — ливанський президент Шамун і король Гуссейн зламали конституцію своїх країн, при чому Ґромико покликався на протестаційного листа голови ливанського парляменту. Пояснюючи від себе мотиви, які керували акцією ЗДА й Англії, Ґромико кричав, що „нафта, нафта і нафта" була єдиною причиною „поярмлювання арабських країн американськими нафтовими монополістами". Ґромико покликався на Гаммершилда, що, мовляв, не було чужинецької інфільтрації в Ливані, цитував ноти Хрущова та запевняв арабів про „безкорисну приязнь" Совєтського Союзу.

Крім Ґромика на тому засіданні Генеральної Асамблеї промовляли ще представник Йорданії Абдель Монем ель-Ріфай, який повторив закид щодо „посередньої аґресії і зовнішньої змови, яка загрожує незалежності і непорушності Йорданії", — та міністер закордонних справ З'єдиненої Арабської Республіки д-р Магмуд Фавзі. Цей останній атакував головно Англію, пригадавши, що вона, вступивши військом до Єгипту в 1882 р. відкликала його щойно після 73-ох роках. Він настоював, щоб ЗДА й Англія оприлюднили виразно термін, в якому вони відійдуть з Ливану і Йорданії. Він привітав „надзвичайно помірковану" резолюцію, що її зголосив Ґромико та ствердив „повну, поважну і прихильну підтримку" для тієї резолюції від З'єдиненої Арабської Республіки. Після того найближче засідання Генеральної Асамблеї призначено на четвер 14 ц. м.

Англійський уряд радить над проблемою Кипру

Лондон. — Англійський прем'єр Геролд МекМіллен вернувся в минулий вівторок з своєї подорожі до Греції і Туреччини, куди він їздив на наради з тамошніми прем'єрами у справі середземно - морського острова Кипру і негайно звітував про висліди своєї подорожі на повному засіданні англійської ради міністрів. Це було перше таке засідання від часу, коли англійський парлямент роз'їхався на літні ферії. Англійський уряд бере під увагу, чи не можна б завести в його останньому проєкті розв'язки кипрської проблеми деякі зміни, які брали б під увагу застереження Греції. Англія хотіла б — читаємо в газетах — оминути дебати над цією проблемою на звичайній сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй осінню цього року, хоч і не дуже лякається цієї дебати, бо має досить сильний арґумент на такому форумі, як ОН: безпардонний терор однаково грецької, як і турецької підпільних організацій, звернений проти греків і турків, та взаємно - суперечні становища Греції і Туреччини в цій справу. Тому, що турецький уряд оприлюднив заяву, що він не зрікся свого домагання щодо поділу Кипру на грецьку і турецьку частини го й грецький уряд оприлюднив теж підтвердження своєї максимальної програми, а саме — права самовизначення для кипрських греків, себто у практиці, прилучення Кипру до Греції.

● Західньо - німецький уряд зажадав, щоб уряд Об'єднаної Арабської Республіки відмовив політичного азилю і видав втікача з Західньої Німеччини д-ра Ганса Айзеле. Німецький уряд твердить, що д-р Айзеле є звичайним кримінальним злочинцем, якого треба притягнути до відповідальности за злочини, що їх він, як лікар, поповнив у нацистському кацеті. Єгипетські власті тримають в тайні місце перебування д-ра Ганса Айзеле.

● Репатріяцію польських громадян з Совєтського Союзу продовжено до 31 березня 1959 року. Особи, які бажають репатріюватись, мусять доказати, що вони були громадянами Польщі до 1 вересня 1939 року і мають тепер близьких кревних у Польщі.

Відгуки промови Айзенгавера

Вашингтон. — Промова през. Айзенгавера, виголошена в минулу середу на Генеральній Асамблеї ОН в Ню Йорку, викликала захоплення в конґресових колах. Однаково республіканські, як демократичні сенатори і конґресмени, включно з найбільш опозиційними, як наприклад, сенатор Вейн Морс з Ореґону, висловились з найбільшим признанням. Кол. президент Труман заявив негайно свою солідарність з конструктивною програмою Президента, як також кол. демократичний кандидат на президента ЗДА Адлей Стівенсон, вислухавши промову Президента в американській амбасаді у Празі, куди він переїхав з Польщі схвалив її. Свою солідарність і підтримку заявили представники Англії, Франції й інших західних країн. Зате арабські представники стримались від коментування промови Айзенгавера.

В АМЕРИЦІ

● **На верху гори коло Каледжу Доброї Ради у Вайт Плейнс, Н. Й.**, поставлять марморову статую Фатімської Матері Божої 30 стіп заввишки. Проєкт статуї спільно зробили американський і італійський мистці, а саму статую вирізьблять в Італії. Її відкриття, відбудеться навесні наступного року.

● **У повіті Рокленд, Н. Й.**, встановлено в публічних місцях автомати, які продають принаду для риби. За 50 центів автомат викидає зі своєї холодильні 12 хробачків. Протягом тижня продано таким способом 3,000 хробачків.

● **У неділю 17-го серпня** виїжджають з Ню Йорку до СССР 73 педагоги, щоб ближче запізнатися з совєтським шкільництвом. Усі вони знають російську мову. В СССР американські педагоги пробудуть п'ять тижнів.

● **13-го серпня в Арґентині** встановлено тверді ціни на 15 товарів першої потреби і заморожено платні робітникам та урядовцям. Тверді ціни встановлено на: молоко, цукор, риж, масло, макарони, мило, олію, вино, муку та ін. Різникам дозволено додавати 30 відсотків до цін, за які вони набувають воловину.

● **Асистент секретаря торгівлі, Генрі Кернс**, передбачає, що цього року американці витратять на подорожі закордон 2,200,000,000 долярів. В 1957 р. вони витратили на це 1,950,000,000 долярів.

● **Цього року в Філаделфії, Па.**, занедужало на поліо 8 осіб, а в минулому році тільки дві. Всі ці особи не були щеплені вакциною Солка.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Третя Педагогічна Конференція** відбудеться дня 30 серпня ц. р. в Торонто у приміщеннях Українського Народного Дому (191 Липпинкат вул.). Влаштовує конференцію Об'єднання Українських Педагогів Канади і її тематикою будуть виховні системи в різних країнах світу (ЗДА, Канада, Англія, Німеччина, УССР та ін.): Почнеться конференція о год. 9-тій рано.

● **Дев'ята зустріч Українців ЗДА і Канади** відбудеться в днях 16 і 17 серпня ц. р. в Боффало, Н. Й. Влаштовують її Організації Визвольного Фронту ЗДА і Канади (ООЧСУ, СУМА, ЛВУ, СУМ) для відзначення 25-их роковин голодової облоги України Москвою і для запротестування проти російсько - большевицької окупації України. Відбудеться зустріч на площі Кріксайд Гров, а на випадок непогоди в Українськім Домі „Дніпро" при 562 Дженесі вул. у Боффало.

● **Українські поселенці з Угнівщини (Галичина)**, що живуть у Монтреалі й околиці, заснували Товариство Українців Угнівщини з осідком у Монтреалі й одним із завдань призначили собі видати історію Угнівщини від найдавніших часів аж до другої світової війни. На цю ціль Товариство зібрало вже 421,10 дол. В Управу Товариства входять пп.: І. Онишкевич — голова, І. Заяць — секретар, М. Стирко — касирка, І. Новосад — контролер.

У СВІТІ

● **На з'їзді англійських лікарів у Бірмінгемі** публічно закинено західньо - німецькій владі, що вона дозволяє практикувати лікарці Герті Оберґавзер, яка важко провинилась супроти лікарської етики, працювавши в концентраційному таборі. Герта Оберґавзер за проявлену нею жорстокість була засуджена на 20 років в'язниці, але через 5 років після засуду її помилували й дозволили лікарювати. Тепер міністер внутрішніх справ у провінції Шлезвіґ - Гольштайн позбавив Герту Оберґавзер лікарських прав.

● **В Альжирі** від останньої суботи до понеділка 15 осіб згинуло і 50 поранено внаслідок терористичних актів. Недалеко містечка Колеа, за 15 миль від Альжиру, п'ть авт, якими їхали цивільні юнаки й дівчата на забаву, обстріляно скорострілами із засідки. Викинено з рейок поїзд, висаджено в повітря міст. Майже всі жертви — альжирці. Здогадуються, що альжирська підпільно - революційна організація в такий спосіб хоче відстрашити цивільне населення від активної участи в плебісциті щодо нової французької конституції.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОГРАМА ДЛЯ ВСІХ

Президент Двайт Д. Айзенгавер, виступивши на першому діловому засіданні надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй 13-го серпня, скликаної для розгляду і можливого полагодження гострої політичної кризи на Середньому Сході, з'ясував не тільки засадниче становище З'єдинених Держав до розвитку в тому важливому в кожному відношенні району світу, але й накреслив конкретну програму для мирної розв'язки кризи тепер та для виключення подібних криз у майбутньому, і не тільки на Середньому Сході, але і в кожній іншій частині світу. Президент звернув увагу зокрема на справу збереження миру та на „респект до свободи і незалежности малих народів". Далі він підкреслив опозицію ЗДА проти агресії безпосередньої чи посередньої і з притиском перестеріг тих, які користуються агресивними методами, що З'єдинені Держави і в майбутньому поспішатимуть з допомогою малим державам, які попросять допомоги. Президент покликався на довгу традицію Америки у цій політиці оборони малих держав проти загрози для їхньої державної самостійности: прецеденс із доктриною Трумана, проголошеною в обороні Греції і Туреччини, загрожених комуністичною агресією, та оборона нападеної Кореї. З'єдинені Держави — підкреслив Президент — строго трималися у цій своїй політиці чартеру Об'єднаних Націй. Також одночасно з висланням військ до Ливану Америка негайно повідомила Об'єднані Нації, що вона відразу відкличе свої війська, якщо відповідальність за долю Ливану переймуть Об'єднані Нації. Однак, обидві резолюції, зголошені на Раді Безпеки З'єдиненими Державами та Японією і прийняті десятьма членами Ради, не могли бути зреалізовані внаслідок спротиву тільки одного її члена — СССР.

Відносно самого Середнього Сходу президент Айзенгавер запропонував шість точок: заінтересування Об'єднаних Націй справою Ливану, конкретні заходи Об'єднаних Націй для збереження миру в Йорданії, припинення зовнішніх підбурювань до революцій, створення поліційної мирної сили Об'єднаних Націй, відповідну допомогу для господарського розвитку того району та, вкінці, заходи для припинення перегонів у постачанні зброї поодиноким арабським країнам. Президент дав виразно до зрозуміння, що цю програму можна прийняти тільки, як цілість, або вцілости її відкинути.

Виступ президента Айзенгавера підкреслив вагу, що її З'єдинені Держави прив'язують до Генеральної Асамблеї, як терену, на якому треба осягнути такі ґарантії тривкости середньо-східніх відносин, щоб не змарнувалась енергія, витрачена на військову інтервенцію в Ливані. З уваги на безперервний демагогічний крик Совєтів про „американську агресію" треба було ще раз, на найавторитетнішому місці найавторитетнішою особою з'ясувати правдиві, не фальшовані, причини, чому сталася та інтервенція, які її цілі та чим вона має закінчитись. Коли Совєтам не залежить на мирі й на свободі малих народів, і вони хотіли б зробити з Генеральної Асамблеї виключно інструмент для відкликання англо-американських військ з Ливану і Йорданії, без уваги на завтрішню долю цих країн, чи пак саме з заміром далі підсичувати там хаос, — то найвищий представник ЗДА вказав на конечність конструктивної програми для середньо-східніх країн. Він не заторкував проблеми взаємин між Ізраїлем та арабськими країнами, але натякнув на конечність конструктивно розв'язати болюче питання 900,000 арабських утікачів із терену нинішнього Ізраїлю під час жидівсько-арабської війни, — 900,000 бездомних нуждарів, які десять років чекають, щоб найвищий міжнародний ареопаг, яким є Об'єднані Нації, впорядкував відносини в тій частині світу.

Реакція на виступ Айзенгавера в Об'єднаних Націях була так само поділена, як і поділений світ. Не тільки обидві великі американські партії та весь американський нарід апробували твердження і пропозиції свого Президента, але з нескриваною апробатою, а в багатьох випадках навіть з ентузіязмом прийняв їх вільний світ. Інакше зареагувала на неї рабовласницька Москва та її свідомі чи несвідомі сателіти, які, зрештою, в таких випадках не рахуються, бо вони тільки повторюють те, що їм наказано. Також і опозиція Москви цілком зрозуміла, бо ж те, що говорив Айзенгавер, мусить принести в кінцевому результаті волю і незалежність не тільки для арабських народів, але і для всіх тих, які ще тієї волі не мають. Вказуючи на представників тих націй, що в останніх роках здобули свою незалежність, президент Айзенгавер тільки ствердив логічну правду, що часи поневолювання одних націй іншими безповоротно минаються та що мрії про панування над світом є фактично мріями стятої голови. Зголошена президентом Айзенгавером американська програма для Середнього Сходу має на меті такий розвиток приспішити. І тому вона є програмою для всіх.

У ВІДПОВІДЬ НА АТАКИ — МОЛИТВИ

Конфлікт між польською Католицькою Церквою і комуністичним режимом у Польщі, викликаний наїздом поліції на найбільші святощі польського народу, Ясногірський монастир у Ченстохові із чудотворним образом Пречистої Діви Марії, 21 липня ц. р., ввійшов у нову стадію загострення. Після декількох днів „перемир'я", польські урядові й партійні пресові органи виступили з гострими атаками проти проводу Католицької Церкви, не ощаджуючи при цьому й голови цієї Церкви кардинала Вишинського ,особа якого була досі — з огляду на порозуміння Вишинського з Гомулкою в 1956 році — поза засягом всякої полеміки. Не вплинули на злагіднення цього конфлікту навіть переговори, які велися протягом останнього тижня і в яких брали участь єпископи Хоромаський та Клєпач, як представники кардинала Вишинського і польського Єпископату, і шеф урядового бюра для віровизнаневих справ Штахельський, як представник уряду. В обличчі започаткованих після цих переговорів нових атак польської преси на Церкву і духовенство кардинал Вишинський був примушений проголосити всенародні молитви на відпокуту „знеславлення Королеви польського народу, Володарки Ясної Гори", спричиненого повідомленнями преси.

Відгомін поліційного наїзду на Ясну Гору був такий сильний і далекосяжний, що польські урядові чинники, щоб заспокоїти уми та настрої, мусіли опублікувати офіційне повідомлення в справі переведених на Ясній Горі ревізій. В цьому повідомленні, що його формально видав генеральний прокуратор Польщі, зроблено спробу спростувати поширені у зв'язку з наїздом поголоски і звести цілу подію до цілком леґальної поліційної акції, під час якої збоку поліції (в комунікаті — 15 поліційних функціонарів, а направді понад двісті) не було ніяких „акцій" проти монахів або прочан. Водночас із цим уся тенденція прокураторського комунікату була спрямована проти ... нелеґальної буцімто діяльности очолюваного кард. Вишинським Інституту Народових Приречень, зокрема, проти друкування на циклостилі і поширювання серед католиків н е ц е нзурованих урядом церковних публікацій, зміст яких нібито спрямований проти існуючого державного і суспільного ладу. Наприкінці в повідомленні стверджено, що за активний спротив наказаній поліційній акції ув'язнено одну особу, а багатьох інших, зокрема тих, що поширювали „неправдиві" вістки, поставлено в стан обвинувачення.

Проголосивши такий цілком неправдивий з огляду на насвітлення дійсного стану речей комунікат, виданий, як треба думати, для відповідного „морального натиску" на провід польської Католицької Церкви, уряд і провід компартії зааранжували зустріч із представниками Єпископату, мовляв, для нормалізації взаємин між державою і Церквою. Під час спільної конференції обидві сторони погодилися на тому ,що розмножувана на циклостилі кореспонденція між єпископатом і священиками не повинна підлягати цензурі, але мусять бути цензуровані урядом всі обіжники й повідомлення, призначені для поширювання між вірними. Представники Церкви дали свою згоду на те, щоб уряд мав більший нагляд над розподілом грошової і харчової допомоги, надсиланої релігійними харитативними організаціями з-за кордону.

Але офіційного повідомлення про ці переговори не опубліковано, і негайно після їх відбуття польська офіційна преса почала ще безоглядніші атаки проти Єпископату, закидаючи йому не тільки ширення нетолеранції ,але й намагання змінити існуючий суспільний порядок. Атаки ці поведено у формі скоординованої кампанії, до якої включено усі без винятку урядові й комуністичні часописи та журнали. Кардинал Вишинський і його єпископи зустрілися також із закидом, що, мовляв, вони включилися в наказаний Ватиканом „антикомуністичний хрестовий похід" і ініціюють та ведуть широкі політичні акції з метою відновлення релігійної боротьби в країні. Самого кардинала Вишинського заатаковано ще за те, що він „відважився" назвати „протизаконним" скасування приватної власности і націоналізацію підприємств та сільських господарств. Особливо ж дісталося кардиналові за те, що він „виступив проти диктатури робітничої кляси", мовляв, вона не рахується з існуванням і потребами інших кляс.

Не маючи можливости відповісти на всі ці закиди ні в урядових пресових органах, ні навіть у власній, дуже нечисленній пресі, не маючи також змоги виступити на прилюдних зібраннях із спростуванням поставлених закидів, провід польського єпископату проголосив всенародну акцію відмовлювання молитов на інтенцію зневаженої Покровительки Ясної Гори. Молитви ці і молебні мали б бути відправлювані по всіх польських церквах, монастирях і каплицях на протязі серпня, вересня і жовтня ц. р.

Головною причиною посиленої протицерковної кампанії у Польщі є може не так згадані вище „злочини" церковного проводу польської Католицької Церкви, як безупинний зріст суспільного й політичного впливів і значення цієї Церкви. Тому польська компартія та її провід і вирішили почати боротьбу з Церквою, щоб припинити зріст цього впливу серед польського народу, особливо серед інтеліґенції й робітництва. Похід проти Церкви започаткували польські комуністи, без сумніву, за безпосередньою спонукою і натиском Москви. Але, чи поведеться їм виграти в цій ділянці так легко, як виграли вони в ліквідації „ліберальних інтелектуалів", треба дуже сумніватись.

Боротьба з Церквою в Польщі — це в першій мірі боротьба з польським народом, який — не зважаючи на роки комуністичної окупації залишився глибоко релігійний і відданий своїм національним традиціям.

П. Нович

ДЕПУТАТ МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ У БРАЗИЛІЇ

(Лист з Ріо де Жанейро)

Кінець липня. В Палаті Депутатів Бразилії відбувається 47-ма конференція Міжпарляментарного Союзу. Наапроти величного будинку парляменту лопотять державні прапори всіх націй, що їх депутати зібралися тут із шляхетною метою розвивати порозуміння між народами.

Совєтський Союз, „батьківщина найкращих демократичних традицій", освячених Дзержинським і Сєровим, вислав найбільшу делеґацію — кількадесят чоловіків і жінок. На делеґатах добрі вбрання, спеціяльно зроблені в майстернях „індивідуального пошиву" Москви, але з англійських матеріялів.

Газети візначають ,що в перервах між засіданнями найбільше купують всякий крам по крамницях делеґати Сіяму, Ляосу і Совєтського Союзу. Совєтські люди, хоч і вельможі, коли вирвуться за кордон, гарячково „латаються". Купують не сувеніри з бразилійськими метеликами, а панчохи й білизну. Але не в панчохах суть. Совєтська делеґація виконує певні завдання. Серед сотень справжніх парляментаристів совєтські „теж" парляментаристи проповідують мир і згоду на землі. На одному з прийнять голова совєтської делеґації, наговоривши п р е зидентові Бразилії д-рові Кубичекові купу компліментів, зробив йому пропозицію про відновлення дипломатичних стосунків між Бразилією і СССР, перерваних більше як десять років тому. Ситуація складається так, що з бразилійського боку може бути позитивна реакція на таку пропозицію. Отже не даремно шилися костюми в Москві.

Одною із точок програми конференції був „Розвиток народного представництва на територіях, що не мають самоуправління".

Американс ь к и й делеґат Майкл Фіґен з Огайо в своєму виступі сказав про політично зрілі й організовані нації, які не можуть порядкувати своїми справами, бо їхні народні представництва були знищені. Ці старі й горді нації, заявив він, не менше, як новоповсталі народи Азії й Африки, заслуговують на увагу конференції. Поруч з повстанням 1953 р. в Східній Німеччині та 1956 р. в Польщі і Угорщині, Фіґен згадав про цілий ряд народних повстань в Україні, Грузії, Туркестані і балтійських країнах. Делеґат М. Фіґен пропонував включити до резолюції вимогу, щоб цим колись незалежним і вільним націям дано змогу, під наглядом Об'єднаних Націй, вільно вирішувати про форму свого уряду.

Після виступу американського делеґата, якийсь московський „парляментарист" якстій накинувся на ЗДА. Він обурювався, як і слід було від нього сподіватись, дискримінацією неґрів на півдні ЗДА і журився долею Бермудів та Ґвіяни. Якийсь варшавський депутат виступив в обороні „покривдженого" населення Порто Ріко. А румунський сателітний парляментарист і собі виголосив якісь протести.

Серед совєтських делеґатів був Максим Рильський. У місцевих газетах промайнула вістка, що він знаний поет, але дуже неясно, якої національности. Серед державних прапорів, що майоріли перед Палатою Депутатів, не було прапора УССР. Отже, Максима Рильського — українського депутата — заслонили чужим прапором.

На засіданнях Рильський мовчав, а після засідань ходив до Ботанічного саду і дивився на пальми. Він був статистом в юрбі статистів. Колись у провінційних театрах, коли треба було представити гомін юрби, статисти за лаштунками хором вигукували: „Що говорити? Не знаємо що говорити". Виходило, як гомін народу. Щось таке на цій конференції поза кулісами мурмотів і Рильський. Якийсь бразилійський репортер спитав його, хто тепер найбільший російський поет, і він відповів: Тичина.

В газетах писали про представника нової африканської республіки Ґгана. Подивляли його екзотичний одяг, його розум і колір шкіри. Про Максима Рильського ніхто не сказав, що це за поет і до якого народу він належить.

Перекладачі й технічний персонал совєтської делеґації, яких, очевидно, дуже уважно підбирали в кабінетах Луб'янки в Москві, подбали, щоб у Бразилії найменше почули про Україну.

У московській трупі політичних комедіянтів Максимові Рильському не дали вийти на сцену.

Президент не є вдоволений з того, що Пентаґон вивчав справу капітуляції

Вашингтон. — Сенатори виявили, що президент Айзенгавер зарядив докладне слідство в справі того, що в Пентаґоні вивчали проблему можливої капітуляції в атомовій війні. Ці сенатори сказали, що вони ще не бачили так розгніваного Президента, як тоді, коли він довідався, що в Пентаґоні могло бути таке зарядження. Той сам сенатор, який просив не подавати його прізвища, сказав, що секретар оборони Ніл МекЕлрой і його заступник Доналд А. Кворлс запевняли Президента в тому, що „ніхто не думав ані не плянував капітуляції і що ту справу вивчали тільки теоретично". Дерективу для цих студій мав видати заступник асистента секре т а р я оборони Джан Б. МекОлі. Олі виєснив цю справу в Сенаті, кажучи, що треба було виянснити теоретично, які втрати мав би СССР або ця країна на випадок нуклеарної війни. Президент мав довідатися про ті студії від сенатора Вільяма Ф. Новленда під час конференції з республіканськими конґресовими провідниками і негайно після того зарядив строге слітство, щоб виянснити цю справу.

СЕРЕД МЕШКАНЦІВ ОСТРОВІВ ТИХОГО ОКЕАНУ

Недавно пощастило мені побувати в Новій Зеляндії, на островах Фіджі й Гаваї, та приглянутися тамошнім тубільцям.

Вже з першого погляду впадає в око пильне зберігання старих традицій, сильне прив'язання до своєї культури, ноші, звичаїв, мови, пісень, танків. Рівночасно видно й деякий поступ, одначе помітний консерватизм тубільців не дозволяє їм забути все своє — рідне.

Хоч майже всі тубільці т и х о о к е а н с ь к и х островів учаться англійської мови у школах, одначе пильно зберігають свою рідну мову. Між собою говорять тільки рідною мовою і в ній виховують своїх дітей. Це особливо видно в маорі, серед яких є багато людей з середньою і навіть високою освітою. Маорі мають високорозвинене почуття національної свідомости й гордости, вони є великими патріотами своєї землі. Маорі постійно домагаються повної самостійности й незалежности, хоч вони є тепер у меншості в Новій Зеляндії.

З якою національною гордістю маорі показують свій чарівний рідний край, Нову Зеляндію, з її високими горами, вигаслими вулканами, ґейзерами, „гарячими водами", мальовничими селами, своєрідними будинками, повних виробів їхнього народного мистецтва.

Звиклі до холодного трактування збоку британців маорі, з великою вдячністю сприймають кожне тепле й ласкаве слово признання для їхнього мистецтва, співу й танку.

На острові Фіджі мешкають темношкірі тубільці фіджійці, сильно збудовані, з довгим волоссям на голові, і ясніші від них індійці, що їх привезли на ті острови 80 років тому британці як добрих робітників. Фіджійці, як і індійці, зберігають пильно свою рідну мову, хоч у школах учаться також англійської мови.

Фіджійці зберігають свої старі звичаї, свій давній спосіб життя, і тільки помалу сприймають цивілізацію від британців, панів фіджійських островів. Вони дуже скромні, тримаються здалека від білих, одначе, коли до них прийти і промовити, по-приятельськи, зараз відчувають прихильну до них людину і радо показують усе, що мають, просять покуштувати їхніх страв й напоїв.

Мабуть найбільше поступові — це гавайці. Вони мешкають уже як американці, мають люксусові авта, втішаються повною рівноправністю, одначе все ж таки зберігають своє народне мистецтво, мову, пісні й танки. Гавайська музика має світову славу, і радіовисильні цілого світу її радо надають. Також вироби гавайського народного мистецтва мають великий збут серед численних туристів. Гавайці незвичайно пишаються своїм рідним краєм, зрештою цілком слушно.

Коли порівняти мешканців тихоокеанських островів: маорів, фіджійців і гавайців, з нами, то треба ствердити, що вони далеко перевищують нас щодо національної гордости, прив'язання до своєї традиції, мови, звичаїв, культури тощо. Всі вони вчаться і знають англійську мову, одначе ніколи не забувають своєї рідної мови, своїх пісень і танків. Годі навіть уявити собі, щоб якась маорійська дитина не знала своєї рідної мови, коли значне число українських дітей на еміґрації вже не вміють говорити мовою своїх батьків або говорять дуже зле. Правда, вони живуть на своїх рідних землях або у більших скупченнях, а ми — розпорошені на чужині.

Одначе при добрій волі, спрямуванні деяких зусиль, при гармонійній співпраці наших батьків з українськими Церквами, школами та молодечими організаціями — напевно вдасться нам зберегти нашу рідну мову, культуру і традиції серед нашої молоді.

Не даймо засоромити себе мешканцям тихоокеанських островів, але докажімо, що все своє, рідне ми любимо й цінимо не менше від полінезійців.

І. Д.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДВА ЧИ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНІВ?

У зв'язку з тим, що надрукована в „Свободі" праця п-ні Мілени Рудницької про Великий Голод в Україні вже викликала відгуки читачів, з побажанням, щоб була вона видана окремою книжкою в англійській мові для ознайомлення вільного світу з найбільшим злочином червоної Москви, хочу саме сказати про кількість українців, замордованих цим голодом. У авторів, що пишуть про голод, я не зустрічав сталого числа замордованих: один пише про 2-3 мільйони, інший — про 10 мільйонів.

Мені особисто в той страшний 1933 рік довелося працювати в одній амбулиторії на Полтавщині. За совєтськими законами, на кожного померлого лікар мусів давати посвідку про причину смерти. Давала їх і наша амбулаторія. Звичайно, лікарі не могли давати довідки про смерть від голоду, бо це була б „контрреволюція".

Тому, як причину смерти, писали вони умовну назву — ББО (із російського — „без белковие отьокі").

З приходом німців я зайнявся підрахуванням випадків ББО в нашому амбулаторному журналі і виявив, що протягом 1933 року (власне першої його половини) в селі Тарандинцях померло від голоду 470 осіб. Всього населення це село мало 1510 осіб. Отже відсоток померлих був більшим як 31. В сусідньому селі — Губському із загального числа 2,100 осіб померло 950 душ, тобто 40%. В таких селах як Духова, Гінці, Гороб'ї, Бієвці, відсоток був менший — 15-20. Це пояснюється тим, що ті села лежать над річкою Удаєм, і населення рятувалося рибою. Взагалі ж, коли взяти середній відсоток смертних випадків від голоду по нашій т. зв. меддільниці, то становив він близько 25.

Враховуючи ,що населення України доходило тоді до 30 мільйонів, можна припускати, що внаслідок голодової масакри втратила вона від 7 до 8 мільйонів населення. Автори, які оперують числом 2-3 мільйони, далекі від істини, а ті, що пишуть про 10 мільйонів, може перебільшують, хоч математично вірного числа ніхто вказати не зможе ніколи. Треба ще додати, що в деяких районах південної України відсоток померлих доходив, в окремих селах до 80-90.

Т.Сидоренко

ТАМ ХАТА БІЛЕНА...

Там хата білена
й осніжені каптани,
І місяць, наче сторож,
ходить коло хати.
Це не сторінка
з давнього роману,
Це спомин хлопця,
що не вмів кохати.

Мов дві гілки ліщини
розійшлись дороги,
І вечір сині тіні
кидає на воду.
Окремо в бурях
пристрасти й знемоги
П'ємо життя
печальну насолоду.

В. І. АНТОНИЧ

Степан Любомирський

ДВІ СЕСТРИ

(2)

Надійшов вечір, такий самий, як учорашній, як позавчорашній і напевно такий самий, як буде завтрішній. Стара добродійка десь роздобула дріжджів і нарешті могла спекти коржики із муки, що її дістала з далекої провінції, від якоїсь рідні.

— Тут така господарка, що коли є дріжджі, то немає муки, а коли є вже якимось чудом мука, то цілий Союз не має дріжджів. Хі-хі, що це за держава!

Ганна звичайно мовчала, задумана, та старенька на це не зважала. Для неї було важно, що вона могла наговоритися досхочу. Але хтось застукав і, невідомо чому, щось недобре штовхнуло Ганну вістрям у серце. Вона зірвалась на рівні ноги.

— Хто це може бути? — спитала пошепки.

Старенька зовсім не перейнялась.

— Завчасно на МВД. Нема чого хвилюватись. Нагодуємо коржиком.

Біля дверей почувся чоловічий голос. Ще поки старенька покликала Ганну, вона вже сама йшла туди. Це був Петро, вона пізнала його голос зразу.

— Прошу! — привітала його із змішаними почуттями, дошукуючись причини, що привела його сюди.

— Чи я можу з вами хвилину малу поговорити? — Петро був схвильований і його очі цього не скривали.

— Я не знаю... — оглянулась Ганна.

— Я прошу вас. Це дуже важлива справа, — наставав.

— Я вийду на хвилинку, прошу пані, — заспокоїла Ганна стареньку, накинула на себе вовняну хустку і вийшла на холодний коридор. Тільки двері закрились, Петро взяв її за руку.

— Ти мусиш негайно піти зо мною.

— Я? Куди? Чого?

— Уляна...

— Уляна? Що з нею?! — скрикнула Ганна. — Я ж забрала...

— Тссс... Зодягнися і ходи. Негайно.

Ганна відчула в його голосі незвичайну повагу. Схопила його за руки.

— Я мушу знати! Я мушу! — її гарячий віддих обпік йому обличчя. Петро нахилився і потис її рамена аж до болю.

— Ганно, не кричи. Я сам не знаю ще всього. Зодягнися і ходи.

Його наказ оволодів нею, але одночасно зламав її сили. Вона знала, тепер знала зовсім певно, що сталось щось найстрашніше. Ноги стали ламатись під нею, якась зловіща рука наближалась до серця.

— Ти не хочеш сказати... Не хочеш сказати... А я знаю.

Він провів її до дверей, щоб вона зодяглась у хаті. Потім, на вулиці, мусів підтримувати її за рам'я. Вона йшла непевно, важко. На щастя, у трамваї знайшлось доволі місця, щоб сісти. Петро стояв і сторожив її. Ганна запримітила тільки ,що їдуть вони на передмістя. Байдуже, на яке. Вона знала зовсім певно, що їдуть вони зустріти нещастя, і їй вперше в житті все ставало байдуже.

Трамвай с п и н и вся на якійсь зупинці і Петро поміг Ганні зійти з нього. Довкола було темно, значно темніше, як у місті. Ліхтарень не було, небо було розсвітлене відблисками ясного центру міста.

— Ми мусимо йти скоро, Ганно.

Їй здавалось, що вона не перейде й десяти кроків. Але він тягнув її із собою, і вона знала, що мусить дійти, мусить.

По дорозі Петро став говорити, лагідно, тихо, ніби виправдуючись:

— Ніхто не знає, власне, що сталося. Все було приготоване як слід, відступ був забезпечений, я стояв найближче, в самому коридорі. Мені сказали щойно за дві години перед акцією. Треба було заступити одного. Я не знав, що вона мала виконати. Мені казали, що вона... що це її перший раз. Вона була дуже схвильована.

— Про що... ти говориш? — спитала важко Ганна, збираючи думки, щоб зрозуміти зміст його слів.

— Про Уляну, — здивувався. — Вона була в акції сьогодні. Ти не знала?

— Боже мій, я нічого не знала! — простогнала Ганна.

— Не розумію...

— Я не знала, я не знала! — зламалась на його руках Ганна. — Я не знала нічого!

— Тссс, Ганно, ми на вулиці! Ти не знала, що вона працює у бойовій референтурі? Адже вона твоя сестра, Ганно.

Він мусів її майже нести. Вона була безсила. Коли звернув у якусь бічну вуличку, хтось їх затримав. Впало декілька слів і Петро перейшов свобідно.

У низькій, убогій кімнаті пахло йодом. Тихі голоси добігали з-поза дверей до сусідньої кімнати. А тут стояло кілька хлопців, зовсім мовчки. Хтось тільки шепнув, ледве чутно:

— Сестра...

Петро з а т р и м а в Ганну. Хтось виглянув із сусідньої кімнати, і потім вийшов сивий, старий лікар. Став перед Ганною.

— На жаль, — сказав, — вже запізно. Прийміть моє співчуття.

Із хвилиною вступу у цю хатину, Ганна чула і бачила все неначе крізь якусь заслону. Десь за цією заслоною роззявила свою потворну глибінь безмежна темрява, і серед тієї темряви витягались дві, невидні руки до Ганни, до старшої сестри за рятунком. Вона ж була така молода, вона так бажала жити.

Ніхто не затримав Ганни, коли вона підійшла до дверей і відкрила їх нарозтіж. Ніхто не мав відваги її затримати.

На простому, дерев'яному ліжку лежало щось, накрите темним коцом. Лежало непорушне, бездушне, мертве.

Збоку говорив хтось речево, сухо і пояснював комусь, хто уважно слухав.

— Вона зовсім не стріляла. Це було незрозуміле. Шапошніков мав час оборонитись. Петро виконав засуд. І виніс її. Її револьвер був порожній. Магазин був вийнятий. Це й пояснює... атентат...

Стіт заколихався у червоних полум'ях, і більше Ганна не чула.

— — — — — — — — — — — —

Пройшла зима, минулась весна, мокра й погана, надійшло гаряче, сухе літо. На безіменній, невисокій могилці цвіли і в'янули квіти, світ жив далі, не було тільки Уляни.

Одного вечора декілька людей стали вінком навколо молодої жінки, зодягнутої у чорне. З її худого обличчя дивились глибоко запалі очі, кидаючи темне світло перед себе.

— Яке буде ваше псевдо, подруго? — спитав чоловік, сивий як голуб, хоч і не старий ще.

— Уляна, — глухо відповіла жінка по короткій надумі.

Чоловік схилив голову.

— Була у нас вже подруга Уляна, славна була...

— Я знаю її історію, — перервала сухо нова подруга і, коли її очі зустрінулись із очима Петра, що стояв оподалік, під стіною, вона опустила свої із почуттям нічим ще непогашеної вини.

Кінець.

Д-р Яр. Рудницький, Вінніпег.

КАТЕДРА ЧИ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНОЗНАВСТВА

I.

Про катедру українознавства в одному з американських університетів писалося так багато, що можна було б думати вже й про вичерпаність усієї проблематики й про закінчення дискусії. Тим часом воно не так. Хоч більшість висловлюваних думок стоїть по стороні ініціяторів цієї справи, все таки є поважні застереження збоку деяких наших сеньйорів українознавства, як от. проф. Р. Смаль-Стоцького. Є й розходження в думках.

Знаючи докладно стан українознавства в америкаських університетах і маючи практику в цій ділянці у канадійських, підписаний хотів би висказатися теж у цій справі може з дещо відмінного становища.

Всупереч дотеперішнім поглядам, підписаний заступає думку, що нам треба в Америці не одної, а кількох катедр українознавства в різних університетах. Сьогочасна наука не знає енциклопедизму, коли вона справжня наука. Можна бути добрим лінгвістом, можна бути добрим істориком, етнографом, літературознавцем чи ще чимось, але не можна бути всім одночасно, не можна бути енциклопедією українознавства в одній особі. Такою енциклопедією (в певному розумінні) був ще Іван Франко, або в недавньому минулому Зенон Кузеля. Справжня науково-дослідча й науково-педагогічна праця починається від спеціялізації в поодиноких ділянках українознавства. І тут можна дискутувати: важливіша для нас ділянка історії, чи літератури, чи мови, чи врешті етнографії? Одні з дискутантів уявляли собі катедру українознавства як катедру української історії, інші як катедру мови, ще інші як катедру мови й літератури, а були й такі, що думали про неї як про якусь енциклопедичну інституцію, що, відповідно до зацікавлень студентів, мала б служити фактичними й методологічними даними з усіх ділянок українознавства. Таке ставлення речі в основі хибне, неповажне й — у дальшому — шкідливе для цілої справи.

Ми думаємо, що нам треба принайменше катедри спеціялізованого українства: при одному університеті — катедра української мови, при другому — катедра літератури, при третьому — катедра історії й врешті при четвертому — катедра антропології й етнографії. В Америці є в деяких університетах загальновизнані центри поодиноких дисциплін, і власне при цих університетах треба б засновувати відповідні катедри для спеціялізованого українознавства.

Багато говорилося про недостачу студентів. Це правда, студентів українознавства не можна дістати виключно арґументами, що б'ють на сантимент. Треба їм забезпечити поле праці. Воно може бути в наших наукових чи культурних установах, а може бути і в американських закладах. Про цю останню справу ми вже писали свого часу на сторінках „Свободи", і наш погляд, що студії українознавства треба сполучати з студіями славістики, бібліотекарства, політичних наук і т. д.

Мало говорилося про фонди. Цю справу залишено ініціяторам-студентам, і ми досі не знаємо, скільки вже зібрано й скільки ще треба зібрати. Нам здається, що українство в Америці вже має своїх багатіїв, які можуть потрусити кишенями на таку справу. Не називаємо їх на ім'я, але думаємо, що в ЗДА є вже чотири українські багатії, з яких кожен може сам уфундувати чвертьмільйонову катедру (спеціялізованого) українознавства в одному з видних університетів. Така катедра носитиме вічно ім'я фундатора й даватиме йому навіть після смерти більше, як усі інші почини в моральному аспекті. Треба тільки дивуватися нашим багатіям, що вони підтягнулися в матеріяльному аспекті до американського стандарту, а то й перевищили його, але в моральному (з малими вийнятками) не пішли слідами Рокфелерів, Карнеґі, Фордів, Смітсонів і т. д. Не хочу тут розводитися над цією справою, зацікавлених відсилаю до розділу „Кожен може стати Богданом, а не кожен Смітсоном..." у моїй книжці „З подорожі по Америці 1956 року".

II.

Нам здається, що проф. Шанковський несправедливо й недоцільно робить різницю між „американськими" й українськими вільними осередками в ЗДА (чи Канаді). УВАН, так само НТШ і так само УТІ — американські наукові установи вже хоч би з того погляду, що існують на американському терені й мають правно-формальне оформлення перед американською владою. Від інших американських установ вони (передусім НТШ й УВАН) відрізняються тільки молодістю (засновані після війни) й предметом дослідів (українознавство). При наполегливій праці за деякий час вони стоятимуть нарівні з іншими американськими установами. Інакше бути не може, якщо ці наукові заклади мають вдержатися.

Окреме місце щодо цього займає Український Технічний Інститут — УТІ. Нам здається, що ця установа академічно-навчального типу має великі вигляди на майбутнє, коли власне розбудує свій факультет гуманістичних наук „артс" і перестане бути виключно „технічною школою". Нам треба в Америці української колеґії університетського типу чи університету. Можуть мати поляки свій каледж-університет, можуть мати мурини свої університети, то чому не можуть мати свою університетську колеґію українські поселенці в Америці чи їхні діти?

І тут, власне, приходимо до розв'язки справи: попри катедри української мови, літератури, історії й антропології з етнографією, що будуть розкинені по різних американських університетах, нам треба скупчити їх в одному місці й в одній інституції. Такою інституцією може бути УТІ в Ню Йорку, що в своєму плянованому факультеті гуманістичних наук („артс") повинен мати хоч би ті чотири основні катедри українознавства. І коли б наші пів- чи ціломільйонери в Америці уфундували чотири катедри при різних американських університетах, то всі дрібніші пожертви (від ста долярів вгору від кожної родини) могли б піти на організацію й розбудову університету чи факультету українознавства в УТІ. Як перша наша академічна школа в ЗДА, заінкорпорована згідно з американськими вимогами, УТІ має всі дані на те, щоб розвинутися в справжній університетський каледж і стати зародком пізнішого університету українознавства на американському терені.

На цьому місці хочу з признанням відзначити акцію українського студентства. Як молоде покоління, що думає молодими й свіжими категоріями і дивиться більше „по-американському" на світ, воно відчуло цю науково-престижеву справу й видвигнуло її, може в найвідповіднійший час. Зацікавлення Сходом Европи (в тому теж й Україною) росте в Америці з дня на день. Це одне. В американських академічних школах щораз більше наших студентів. Це друге. На американський континент приїхали в останньому часі (тобто після війни) визначні українські фахівці-науковці. Це третє. Українська спільнота в ЗДА матеріяльно вже досягнула, а то й перевищила в деяких випадках пересічний американський стандарт, отже осягнула добробут, який дозволяє думати про духовий ріст і розбудову. Це четверте. Молоді американські студенти українського роду (можливо й інстиктово) відчули цей уклад сил і визнали це за відповідний історичний момент, щоб приступити до акції. За цю ініціятиву (байдуже, в якій формі вона здійсниться) будуть їм вдячні напевно майбутні ґенерації українсько-американської молоді, і вони напевно старатимуться докинути свою цеголку до величної будови українознавства, що її започаткує теперішнє покоління.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

З життя НТШ у ЗДА

ДОПОВІДЬ МИСТЦЯ ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО

На закінчення передвакаційного сезону доповідей мистець Яків Гніздовський дав в залі НТШ в Ню Йорку доповідь про „Сучасне мистецтво". Я. Гніздовський маляр і графік, повернувся в лютім ц. р. з Парижу, де провів коло двох літ і де двократно виставляв з успіхом свої праці. В травні ц. р. дав він самостійну виставку в Ню Йорку, а також брав участь у Мостецькому Фестивалі в Правінставн, Масс., де з числа понад 10,000 картин жюрі вибрало на виставку всього не цілих 4%, це є 400 картин, в тім також картину Гніздовського.

Доповідь мистця Гніздовського відбулася 28-го червня 1958 р. Від Управи повітав мистця містогол. НТШ проф. д-р Г. Лужницький.

Прелеґент згадав на вступі, що мистецтво міняється, так як міняється життя. Як може мистецтво не мінятися, коли про нього говориться, що воно віддзеркалює добу? Доба є наслідком перемін, які перше заходять у духовій площині, а потім вони проміняють на зовнішній світ і змінюють його обличчя. Мистецтво, навіть як і змальовує зовнішність, то через неї воно відтворює духовий світ, який є одиноко для людини реальний. У тому світі, якби у величезному бальоні, людина зависла над землею і дивними шляхами мандрує почерез історію.

Кожна доба і її мистецтво мали власні усталені форми, власний кольорит і власне спрямування. Все те, що в минулому творило добу, а саме одне духове спрямування, один стиль і один кольорит, це все у сучасному мистецтві не існує. І цим різниться наша доба від кожної попередної. На місці того ми маємо багато різних спрямувань, різні стилі і різні кольорити. Сьогодні мистець не є зв'язаний нормами доби, його індивідуальність нічим не погамована, він повинується хіба тільки законам моди.

З черги прелеґент зазначив, що усі ці закони, які зумовляли єдність доби, стали у наш час недійсними. Наш час відкрив мистцеві нові можливості. Він є взагалі спрямований на відкриття: примітивне чи наївне малярство все було, але аж сьогодні ми повісили його в музею. А мабуть головною причиною, що нове мистецтво не іде в напрямі єдности форми і кольориту, — це брак в нашому часі одного духа спрямування, яке у минулому зумовляло неповторну форму мистецтва і надавало йому специфічний кольорит.

В останнім леті, яким людина кружляла понад землею, виявилась плівка, ілюзорна форма та мінливий імпресіоністичний кольорит. На початку нашого сторіччя людина осіла в цім леті на землю і почала гарячково шукати за „полученням", щоб піднестися у новий лет. Вона ще точно не відчувала його напрямку, вона й тепер ще тільки дискутує над ним та серед метушні, у скрайній ізоляції, розрисовує пляни нового лету, в якім мала б проявитися нова людина з її поширеним світом.

Це, так —би мовити — поле дії сучасного мистецтва. Сьогодні воно зачеркнуло широке коло та переступило реґіональні і расові межі. Але це не значить, що підготовляється якесь космополітичне мистецтво. Такого немає. Хоч сучасний мистець не обмежується стисло до національних джерел, а черпає з найбільш віддалених культур, то все одно сьогодні так само легко розрізнити французьке чи італійське малярство, як це було і під час ренесансу без огляду на джерела традиції і без огляду на тематику, мистецький твір залишиться власністю того середовища, з якого вийшов і серед якого живе мистець.

Українська еміграція, яка вже 10 років перебуває в найбільш авангардних центрах сучасного мистецтва, була змушена заняти до нього своє становище. Західні мистецькі течії зустрілися з привезеною ще з краю ідеєю українського мистецтва і зустріч та відбулася не без зудару. Причини були засадничі: коли нове західнє мистецтво, в пошукуванні за новими формами, переступило расові та реґіональні межі, то ідея українського мистецтва в'язала його виключно з джерелами нашої традиції. Це було причиною, що ідеї сучасного західн. мистецтва просякали у середовище української еміграції тільки дуже поволі, вони натрапляли і ще натрапляють на постійний опір. Цим також можна вияснити, що нові течії, що проявляли себе у 20 — 30-тих роках на наших землях, не запустили глибоко коріння у наш ґрунт. І коли ще можна б вияснити тиском зогори, що нові ідеї не прийнялись на наших східніх землях, то на західніх землях ці ідеї прямо самі розплилися в панівній ідеї українського мистецтва.

Тенденції відрубности українського мистецтва ще гостріше проявилися на еміграції. В цьому лежить основна різниця між спрямуваннями нашого мистцтва і сучасного, західнього. Коли французи, італійці чи американці черпають зі світової скарбниці мистецтва, якої себе почувають співвласниками, абсорбують чужі впливи і перетоплюють у власне мистецтво, то в нас помітна сильна тенденція до ізоляції. І з того виникають часті дискусії про те, що в мистецтві для нас є позитивне, а що ні, що є загалом наше, а що чуже, та що з того, що мистець показує глядачеві, слід було б задержати, а що відкинути. Але в мистецтві, яке є ще тільки в стадії творення, не є легко впізнати глибоко укриті ознаки, що могло б свідчити про те, що є дійсно наше, а що чуже. Ці питання слід було б залишити пробі часу, бо заходить обава, що ми могли б викинути й те, що могло б бути складовою частиною нашого мистецтва. При таких вимогах мистець находиться у нерівній дискусії. Бо коли він зустрінеться з закидом, що його мистецтво не є українське, то який арґумент може він мати для своєї оборони, коли в його руках є тільки свіжо написана поезія, чи ще мокра картина, якої якости й сам він ще непевний?

Туга за національним стилем нашого мистецтва прикликає на свідка історію, бо тільки там можна найти наочні ознаки нашого відрубного стилю. Його ставиться за джерело і за взір. Тому то в нас є такі живі тенденції козацького барокка, які ще сьогодні часто помітні у нашій книжковій графіці. І тому то в нас є сьогодні оживлений стиль Візантії і інші стилі нашої дальшої і ближчої історії. На цьому ґрунті, який ще й сьогодні панівний, виріс Юрій Нарбут майже до розмірів міту, з мистецької точки зору — невспівмірного.

Ідея відрубности українського мистецтва в'яже його не тільки з виключними джерелами нашої традиції, вона взагалі творить для нього рямки. І ці рямки не лише не допускають чужих впливів, але вони не перепускають взагалі нових ідей, якщо вони не стоять у якомусь зв'язку з дальшою або ближчою нашою традицією. Цим залишається мистецтво в ізоляції від світових проблем. А ніщо мабуть не було для нашого мистецтва таким непрохідним бар'єром, як його реґіоналізм. з

Прелеґент зазначив далі, що сьогодні ми є тільки свідками великих духових зрушень. Ситуація, яка сьогодні створилася в мистецтві — це факт. І до нових проблем, — чи ми хочемо, чи ні, ми мусимо заняти становище. Чи треба аж зазначувати, що це у рівній мірі і наші проблеми? Це не значить, що ми мали б перенятн численні напрямки сучасного світового мистецтва. Багато з них вже зійшло зі сцени. Справа не в напрямках, а в наставленні до питань, які турбують сучасну людину і на яких розв'язку вона чекає.

Включення нашого мистецтва (на разі може бути мова тільки про еміграцію) у проблематику сучасного світового мистецтва не ставить, на думку прелеґента, перепон до вияву нашої відрубности. Приміри навіть сучасного мистецтва показують, що людина чи збірнота не можуть втекти від власного рукопису чи відрубности. Наша оригінальна розв'язка проблем сучасної людини буде нашим відрубним сучасним мистецтвом.

Свою цікаву доповідь ілюстрував прелеґент численними світлинами та подав зразки різних напрямків сучасного мистецтва, дитячі рисунки, зразки з історії мистецтва та картини сучасного нордійського мистецтва. В дискусії забирали слово пані Животко, пані Процюк, проф. Міяковський, проф. Загайкевич, д-р Кобринська, інж. Процюк і інші. Темами дискусії було застосування модерного мистецтва в архітектурі, реалізм в мистецтві, національне обличчя модерного мистецтва та вклад українського мистецтва у світову культуру.

Назакінчення проф. Лужницький в теплих словах подякував прелеґентові за вичерпну та цікаву доповідь, яка — мимо гарячої пори року — зібрала численну публіку.

К.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь д-ра Н. Синявської

„Нові дані до проблеми осадження кольоїдів"

21-го червня 1958 року під головуванням проф. К. Г. Косенка відбулася конференція технічно-хемічної секції УВАН у ЗДА, на якій д-р Н. Синявська зробила доповідь „Нові дані до проблеми осадження кольоїдів".

Доповідачка пояснила значення швидкого і повного осадження кольоїдальних частинок в техніці, зокрема в металюрґії, в процесі збагачення руд. Д-р Синявська працює в Колумбійському університеті, вивчаючи способи досягти швидшого осадження у воді часток роздроблених уранових руд з родовищ Колорадо плято. Дослідча робота полягає у знаходженні певних осаджуючих реаґентів - електролітів, так званих коаґулянтів, які, коли додані до кольоїдальних розчинів, спричиняють швидше і повне осадження кольоїдальних часток. У хемічній промисловості це впливає на собівартість продукції. Експериментальна робота в цій ділянці відбувалася в двох напрямках: створення певних синтетичних сполук-електролітів з якостями коаґулянтів та перевірка їх взаємодіяння з різними водними сумішами уранових руд, що являють собою кольоїдні розчини. За останні два роки досягнуто успіхів у розв'язанні цієї проблеми у виробничому обсязі. Крім практичного значення, робота має й чималу теоретичну вагу, даючи багатий експериментальний матеріял для вивчення взаємодії кольоїдів та електролітів і встановлення певних закономірностей.

Після доповіді відбулася дискусія. В заключному слові проф. К. Косенко висловив вадоволення з відновлення праці фізико-хемічного і технічного відділу УВАН у ЗДА, на засідання якого зібрались науковці-хеміки, які тепер працюють за фахом. Проф. Косенко підкреслив велике економічне значення проблеми, яка вже багато років є об'єктом дослідження хеміків у різних країнах світу і над якою тепер працює д-р Синявська. Зокрема осадження кольоїдів має велике значення у технолоґії фарб, і проф. Косенко теж розробляє цю проблему у застосуванні її до фарб.

Л. Д.

Комсомольські туристи критикують відносини в ЗДА

Москва. — Група комсомольських туристів, яка вернулась з подорожі по ЗДА, подавала на пресовій конференції в Москві свої враження з перебування в Америці. Стверджуючи, що їх подорож була „дуже цікава і дуже корисна", советські комсомольці, що їх лідером був 35-річний Сергей Романовський, вказували як на найбільшу „користь" з тієї подорожі — їхнє „освідомлювання" американців про „правдиві відносини в Советському Союзі". Советські туристи жалілися, що „95 відсотків американців" дістають „викривлені" інформації про Советський Союз. Найбільше советські туристи критикували примус оплачування студій на американських високих школах та примус оплачування лікування всіми, хто хворіє в Америці. Советські туристи впевняли, що вони „переконалися", що в Америці діти „робітників і селян" мають дуже обмежені можливості студій. Вони твердили теж, що в розмовах з американцями чули часто, що американці солідаризуються з советським становищем щодо дальших атомових експериментів та що вони осуджують політику Вашинґтону на Середньому Сході. Коли один з приявних американських журналістів запитав комсомольців, чим це пояснити, що з одного боку американці зовсім ніби не орієнтуються у советських відносинах, а з другого боку знають советське становище і навіть солідаризуються з ним, — моторний комсомолець, пригадавши собі відносини в СССР, відповів: „американці вже навчилися читати між рядками"...

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Вунсакет, Р. Ай.

Нова професійна сила.

Д-р Єфим Веремійчук відкрив на днях лікарську практику в нашій громаді, в Вунсакет Р. Ай. Єфим Веремійчук народився в Києві на Україні. Коли був ще малим хлопцем, його батьки переселилися до Галичини. Це було зараз по першій світовій війні, по революції. Там він скінчив народну школу і гімназію, а медицину студіював в університеті в Грацу, Австрія. Як студент він брав участь в українському житті.

Війна і події по війні спричинили те, що д-р Веремійчук виїхав із батьками до ЗДА і замешкав в стейті Ровд Айленд. Тут він почав лікарську практику в шпиталях в Провіденс, Ровд Айленд. Минулі три роки працював, як головний лікар в нашій місцевості в Вунсакет Госпітал. Тут він має пошану від всіх місцевих лікарів та мав нагоду пізнати людей. Тепер він має право відкрити свою власну канцелярію та вести лікарську практику.

Наша громада радіє тим, що набуває визначних людей. Велика надія є, що наш найновіший професоналіст і громадянин, нашої місцевости буде взірцевим прикладом нашого громадського і народного життя.

Д-р Веремійчук, дружина Марта і їх 22-місячний син є членами відділу 206-го У. Н. Союзу. Бажаємо докторові Веремійчукові і його родині найкращих успіхів в його професії.

Іван Кокольський, гол. радний УНСоюзу.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ І „СВОБОДА" — ЦЕ ТВЕРДИНІ УКРАЇНЦІВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ, ЯКІ МАЮТЬ ЗА СОБОЮ 60-ЛІТНЮ ІСТОРІЮ ПРОВІДНИЦТВА В ПОЛІТИЧНИХ, КУЛЬТУРНИХ ТА СОЦІЯЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ НАШОЇ ІМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

В останньому часі багато членів УНСоюзу, що є передплатниками „Свободи", пересилають схвалену 24-ою Конвенцією доплату на поштову пересилку „Свободи" в сумі 15 центів місячно безпосередньо до Адміністрації „Свободи", часто з всілякими іншими розрахунками. Ці 15 центів місячно на доплату до поштової пересилки „Свободи" члени УНС повинні вплачувати тільки рівночасно із своїми місячними вкладками до УНСоюзу на руки секретарів Відділів УНС, а безпосередньо до Адміністрації „Свободи" повинні переслати свою доплату на поштову пересилку в сумі 15 центів місячно (90 центів піврічно або $1.80 річно) тільки жінки, що є членами УНСоюзу і передплачують „Свободу", та в сумі $2.00 річно тільки ті передплатники, що не є членами УНС. Дуже прохаємо придержуватись тієї процедури.

КОРОЛЬ ЙОРДАНІЇ МІЖ СВОЇМИ ВОЯКАМИ

Йорданські вояки вітають короля Гуссейна під час його відвідин у Зерке. В політичних колах вважають, що ситуація короля після останніх подій в Іраку і в Ливані досить непевна.

Конґресова комісія проти фальшивих реклям про відтовщення

Вашинґтон. — Підкомісія Урядових Операцій в Палаті Репрезентантів гостро виступила проти фальшивих реклям тих фармацевтичних фірм, які оголошують свої „відтовщуючі ліки". Підкомісія стверджує, що американці викидають намарно найменше 100,000,000 долярів, купуючи ліки, які мають зменшити їх запаси товщу, але в дійсности зменшують тільки число долярів в кишенях. Аптеки продають різнородні чуда-ліки, які „зменшують" вагу людини, дозволяючи їй їсти все, чого тільки захоче. Все те неправда, стверджує конґресова підкомісія, бо єдиним засобом на зменшення ваги є... менше їсти. Конґресова підкомісія оскаржує Федеральну Торговельку Комісію, яка не сповняє своїх обов'язків і не виступає проти фальшивих реклям, які обдурюють людей та вимаюнюють від них гроші, бо „ліки-чуда" не помагають, а деколи ще і шкодять.

І. К-ч

Ще про дива у Френклині

Як приходять вакації, мене все тягне до Френкліна, Н. Й., бо його околиці нагадують мені Підкарпаття.

Їдеш вузенькою дорогою через густий ліс, що двом автам тяжко розминутися і нараз ліс кінчається: перед вами чудовий краєвид. Середньої висоти гори чергуються з долинами, по схилах гір видно лани з кукурудзою та вівсом, а вище сіножаті та випаси для худоби. Далеко внизу розкинулося село Отеґо. Туди їхав до пацієнта д-р Р., захопивши і мене з собою, бо я спинився в нього на кілька днів.

Переїхавши річеньку, я побачив на лісовому боці поле, засаджене ґлядіолями. Я попросив спинитися. Яких тут кольорів не було!? Красота! Д-р Р. підійшов до столика, покликав і мене. „Дивіться, що пише власник: „12 ґлядіоль за $1, а гроші вкинути до поштової скриньки коло хати". — „Прошу нарізати на два доляри, завеземо дружині. Як буду вертатися заберу вас". — Я чувся страшно ніяково, взяв зі стола ніж і почав різати чудові квіти, потім пішов до хати та постукав у двері, не було нікого. Сів під хатою та чекав на доктора.

Д-р Р. як місцевий обласний начальник здоров'я, перепустив через свої руки тисячі населення. Він оповідає таке: — „Я зустрів багато дивовижних речей, напр. в одній фармерській сім'ї по жіночій лінії знайшов я 5 ґенерацій в одній хаті, від прапрабабки починаючи і праправнучкою кінчаючи, всі вони здорові, і всіх їх тримає в гармонії патріярхальна воля і примірна слухняність дітей. Прапрабабка має 91 рік, праправнучка не має ще й одного року.

В день від'їзду з Френкліну поїхав я ще до Отеґо. Їхали ми не лісом, а широкою автострадою.

— О, крикнув д-р Р. — купимо помідорів, тут вони чудові.

— Але продавця не видно — скромно сказав я — лише стіл із будою та огородина.

— Ми самі і покупці і продавці, вага теж є.

Я почув, як мої уста відчинилися самі собою. А д-р вибрав собі паперові торби і почав важити помідори та огірки, обрахував, відчинив касетку, поклав 5 дол. і сам собі видав решту. В касетці було кілька паперових п'ятидолярівок, та багато дрібних.

— Так як у байці — промовив я.

— Не так, — перебив мене д-р Р. — так як у Френкліні!

В Нюарку я оповідав про це кільком американцям, з якими працюю в фабриці. Всі дивувалися, що це можливе у Френкліні, бо в нас ні.

Короткі Вістки

● У Ґвані тріюмфально вітали прем'єра Кване Нкрумага, який вернувся з подорожі по країнах Північної Африки, ЗДА, Канаді і Англії. Нкрумаг дуже вдоволений вислідами своєї подорожі.

● „Звезда", орган спілки ленінградських письменників, накинулась гостро на польських письменників, таврующи зокрема міністра культури Владислава Бєньковського, голову спілки письменників Станіслава Слонімського, професора Яна Кота й інших інтелектуалів — за „ухили". Редакцію цього журналу заболіла заввага Бєньковського, що розвінчання Сталіна допомогло вільніше думати про марксизм.

● Шість лікарів із п'ятьох медичних факультетів (Єйлу, Гарваду, Бостону і Флориди) цієї осени поїдуть до Перу в Андські гори досліджувати вагітність жінок в гірських умовах.

● Крайове Виховне Товариство стверджує, що пересічний вік дітей, які вступають до першої кляси народних шкіл, дедалі збільшується. Незабаром мінімальний вік тих дітей становитиме повних 6 років.

● Ліон Каннінґгем, продавець черевиків у Вудленді Гіллс, Каліфорнія, повідомляє, що злодії вкрали з його автомобіля 250 черевиків, не знаючи, очевидно, того, що все це були зразки з лівої ноги. Він радить злодіям пошукати такого продавця черевиків, який мав би зразки черевиків з правої ноги...

● Управитель парків міста Ню Йорку, Роберт Мозес, запросив 200 урядовців Об'єднаних Націй з родинами на прогулянку до Джовнс Біч, Лонґ Айленд, де вони купалися в океані, вислухали в театрі морської піхоти „Пісню Норвеґії" і повечеряли в буфеті.

✝

У вівторок, 22-го липня 1958 р.
відійшла від нас, після важкої недуги серця,
НАЙДОРОЖЧА ДРУЖИНА, МАТИ й СЕСТРА,

св. п. МАРІЯ СЛИВИНСЬКА

народж. 26-го грудня 1912 р.
в родині Олени й Василя Витвицьких в Коломиї, Зах. Україна.

Похоронена на цвинтарі Монт Олівет в Дітройті; ЗДА.

Про нашу важку втрату сповіщають Рідню, Друзів та Знайомих в безмірному смутку:

ОСИП — чоловік
ГАЛЯ — донька
ВОЛОДИМИР — син
та брати й сестри з родинами.

✝

З глибоким сумом повідомляємо,
що в понеділок, дня 11-го серпня 1958 р.,
по довгій і тяжкій серцевій недузі,
упокоїлася в Бозі,
заосмотрена Найсвятішими Тайнами,
проживши 58 років,
НАША НЕЗАБУТНЯ, НАЙДОРОЖЧА
ДРУЖИНА І СЕСТРА,

**бл. п. МАРІЯ КЕРНИЦЬКА
з Ковалів**

народж. в м. Винники, к. Львова (Зах. Україна).

ЗАУПОКІЙНІ ПАНАХИДИ відправляться в СЕРЕДУ, 13-го і в ЧЕТВЕР, 14-го СЕРПНЯ 1958 року, о 8-ій год. вечора, в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в П'ЯТНИЦЮ, 15-го СЕРПНЯ 1958 р., о 9-ій год. ранку, з пох. заведення П. Яреми, до церкви св. Юрія в Ню Йорку, а опісля на цвинтар Кальварія.

Прибиті горем:
муж — ІВАН і РІДНЯ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАТЕРСОН, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 64, вібудуться в суботу, 16-го серпня 1958 р., о год. 7:30 веч. у Вінярського. Просимо всіх прибути на збори. — І. Бурний секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Відд. 97, Т-ва ім. І. Франка, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 17-го серпня 1958 р., в церковній залі при 47 Hope Ave., о год. 2-ій по пол. — В. Бродський.

САВТПОРТ, Конн. — Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 84, подає до відома всім членкиням і членам, старшим і молодшим, місцевим і позамісцевим, що Звичайні Місячні збори відбудуться в неділю, 17-го серпня 1958 р., о год. 4-ій по пол., в залі УНДому під числом 279 Кінґс Драйф. Проситься всіх прибути на час, заплатити свої вкладки, вислухати фінансовий звіт і поладнати всі справи, які будуть на порядку нарад. — І. Махно, предс.; М. Ґудзік, кас.; П. Дудко, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 342, повідомляє усіх своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 17-го серпня 1958 р., о год. 2-ій по пол., в церковній залі. Подаємо також до відома усім членам, які одержують газету „Свободу", що, почавши від місця липня, вони мають доплачувати до газети по 15 центів місячно. — Г. Волянський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, секр.

✝

Посмертні Згадки

ЄВА ВОЗНЯКОВСЬКА, з дому Адрушко, членкиня Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 325 в Брукліні, Н. Й., упокоїлася в Бозі, дня 10-го серпня 1958 р., на 58-му році життя. Покійна полишила чоловіка Володимира, сина Петра та невістку Маргарету. Похорон відбувся в четвер, 14-го серпня 1958 р., з пох. заведення. — В. Й. П.! — В. Цюпа — секр.

ЙОСИП ІВАНЦІВ, член Відд. 76 УНСоюзу, урodж. 1883 р. у с. Домаморич, тернопільського повіту, Зах. Україна — жив останньо у місцевості Jewett City, Conn. — помер від тромбози серця, після короткої недуги, дня 20-го червня 1958 р., в лікарні в New Haven, Conn. Покійний похоронений на кладовищі St. Mary's Cemetery в Jewett City, Conn. Залишив дружину Марію, 2 синів Тоні і Андрія, 1 доньку Анну Бутреновіч, 10 внуків, 2 сестри Юстину Верета і Анну Іванців, 1 племінника з Арґентини, 1 племінницю Анну Шубін, 1 племінника Тоні Верета, та кузина Сороколіт. До УНСоюзу належав впродовж 42 років. В. Й. П.! — В. Салабун, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і спільниками 20 мільйонового майна організації.

• РОЗШУКИ •

Пошукую
СТЕФАНА СТИРАНКУ,
який перебуває в Каліфорнії. Хто знав би про місце його перебування, або він сам, прошу писати на адресу:
Semen KIT
417 E. 6th Street
New York 9, N. Y.

Пошукую
ВАСИЛЯ КОТЕЛЕВЕЦЬ
із родиною, які виїхали до Німеччини в 1943 р. зі села Южний Посьолок, Харківська обл. і
ВІРУ ПАПУГА,
народж. в селі Курносівка, Чутівський р-н, Полтавська обл. Хто знав би про них, або вони самі, прошу писати на адресу:
Mykola KADYHROB
2059 Princeton Avenue
Trenton 8, New Jersey, USA
Заграничні часописи проситься про передрук.

ТАРЗАН, ч. 4110. Природа перемагає.

Тарзан сидів тепер, спершись на стовбур дерева, і безжалісно спостерігав, як природа домагалась людини, що мала його вбити.

Крики перейшли в прокльони, в благання, в булькотіння... і потім — тиша...